

Mehmet Bozkurt: Trakya 1934: 'La Furtuna'

Posted on 19/11/2021

Fırtınanın Yahudice söyleniş biçimi oluyor. Yerinde bir benzetme olmalı zira yazılanlara göre sahiden de fırtına gibi çöküyor şiddet Yahudilerimizin üstüne. Çanakkale'den başlıyor ve Edirne'ye kadar köy, kasaba, şehir... De ki "kristal gece!"

Şöyle başlasak diyorum:

Elimizde 11 Haziran 1934 tarihli ve Trakya Umum Müfettişi İbrahim Tali (Öngeren) imzalı bir mektup var. Mektup Trakya Bölgesi'ndeki valiliklere yazılmış. Resmi bir mektup olmakla birlikte samimi ve içten gözüküyor. Bunu İbrahim Tali'nin valilerin gözlerinden öpmesinden anlıyoruz. Öpüyor ve talimatlarının "sızıntısız" sessizce yerine getirilmesini "intizar" ediyor. "Intizar"ı beklemek anlamında kullanıyoruz. Mektubun son bölümüdür:

"...Vilayet dahilinde mevcut olanların ne işle meşgul oldukları, aileleriyle isimlerinin kısa müddet içinde tespitiyle birer suretinin bana gönderilmesini rica eder, bu işte sızıltısız muvaffakiyet haberlerine intizar ederek gözlerinden öperim."

İbrahim Tali bu mektubu valiliklere yazmadan önce umum müfettiş olarak tayin edildiği Trakya Bölgesi'nde Çanakkale'den başlayarak bir tetkik gezisine çıkıyor. Gözlemleri var ve gözlemlerini aynı mektupta valiliklerle paylaşıyor. Alınması gerekli tedbirleri dört madde halinde sıralıyor:

1. Vilayet, kaza, nahiye ve köylerde Musevilerin yeniden mağaza, dükkân açmalarına bizzat köylünün ve halkın tedbirleriyle müsaade edilmemeleri.
2. Köylere gidip gelmelerine yine halkın ve köylünün münasip tedbirleriyle müsaade etmek.

3. Müfettişlik mıntikasına yeniden yerleşmek ve iş yapmak için gelecek olanların hemen müfettişliğe haber verilmesi... Üç oldu, dördüncüsü göz öpmeye ve “sızıntısız” bölümüdür ki onu daha önce yazmış bulunuyorum.

Evet, bu talimattan benim anladığım şudur:

Yahudileri dövün!

Dövün ama bu işi kaba-saba değil, incelikli bir şekilde, sivil halkın eliyle programlı, planlı, gürültüsüz ve “sızıntısız” yapın. Ve katiyen devlet güçlerini bulaştırmayın!

Şimdi “İbrahim Tali” dedim ya, yabana atmayın. Trakya’ya tayin edilmeden önce Şeyh Sait İsyanı sonrasında Kürt coğrafyasında kurulan Birinci Umum Müfettişlikte görev almış yetenekleri sınanmış, gayet tecrübeli bir zulüm erbabıdır. Ayrıntılı bir rapor hazırlayıp Ankara’ya gönderiyor. Raporun başlığı “Trakya’da Yahudi Meselesi.” Değerlidir. Bu raporun valiliklere yazdığı mektupla birlikte okunması onu daha da değerli kılacaktır. İbrahim Tali raporunda Trakya’nın hemen her yerinde ticaretin Yahudilerin eliyle döndüğünü, ekonominin tümüyle onların denetiminde olduğunu, ayrıca tefecilik ve karaborsacılık yoluyla halkı sömürdüklerini belirttikten sonra Müslüman ahali arsında yaygınlaşan kadın, kumar, içki düşkünlüğüne bağlı olarak gelişen ahlaki zafiyeti de bizim Yahudilerimizin üstüne yıkmaktadır.

“La furtuna” Çanakkale’den başlıyor.

Ama önce Trakya’daki Yahudi nüfus ile ilgili bazı verileri paylaşmak isterim:

Trakya Yahudileri 15’inci yüzyıl İspanya sürgünleridir. Sefarad Yahudileri diyoruz. İtalya, Kuzey Afrika, Ege Adaları ile Osmanlı topraklarına yerleşmişler buraları kendilerine yurt edinmişlerdir. Onlar artı bizim Yahudilerimizdir. Musa’nın çocukları...Cumhuriyet’in

ilanından sonra Trakya Yahudilerinin bir kısmı İstanbul'a göç etmişse de olayların gerçekleştiği 1934 yılında 15 bini Edirne'de, 3 bini Çanakkale'de olmak üzere Trakya'da yaşayan Yahudi sayısının 30 bin civarında olduğunu söyleyebiliyoruz. 1915'te Ermeni sürgünüyle başlayan, kıyım da diyebilirsiniz, Anadolu'yu Türkleştirme ve sermayeyi millileştirme harekâtının amaçladığı hedeflerden biridir Trakya harekâtı. Bizim Yahudilerimizin taktıkları adla: "La Furtuna!"

Tövbe, tam olarak değil. 1915'te sürüp öldürürken, bir haham'ı saymazsak 1934'te öldürmüyoruz. Dövüp sürüyoruz! Dövüp sürdükten sonra da usuldendir, yağmalıyoruz. Yağmalarken kaldırımlara, sokaklara, caddelere yığılan dükkân ve vitrin camlarının ışıltılı kırıklığı, 1938 Almanya'sına nazire olsun, "Kristal Gece"dir.

Kışkırtmak gerekiyor. Trakya'ya gelen sadece İbrahim Tali değil. Bir de Nihal Atsız var. Büyük faşistler ve ırkçılar sıralamasındaki yeri bana göre birinciliktir. O da Çanakkale'de başlıyor Trakya gezisine. Onun da gözlemleri var, gözlemlerini Milli Türk Talebe Birliği'nin yayın organı olan Birlik'te yazıyor ve şöyle:

"Şehirde ne kadar çok Yahudi, ne kadar çok Çingene, ne kadar çok Rum bozuntusu var! Buradaki Yahudi de her yerde tanıdığımız Yahudi'dir. Sinsi, küstah, zelil, korkak fakat fırsat düşkünü Yahudi(...) Çarşıdaki dükkanların levhalarını okuyoruz. Onda dokuzu bizi sinirlendiren nankör ve kahpe milletin isimlerini taşıyor. Kuvvetli olduğumuz zaman karşımızda köpekçe yaltaklanan, bozgun çağlarımızda küstahlaşıp düşmanlarımızla birleşen tarihin bu hain ve piç milletini artık aramızda yurttaş olarak görmek istemiyoruz"

Çanakkale sonrasında Atsız, bu defa kalıcı olarak Edirne'ye geçecek ve burada aylık Orhun dergisini çıkartmaya başlayacaktır. İbrahim Tali Bey'e lojistik destek diyebiliriz. Yazının başlığı: Komünist, Yahudi ve Dalkavuk.

Biliniyor, düşmansız yapamayız. Yoksa icat ederiz! Yazı düşmanının kimliğini açıklamakla

başlıyor. Bunun “bütün dünya” olduğunu öğreniyoruz. Sonra içerideki düşmanlara geçiyoruz: “Komünist, Yahudi ve dalkavuk...” Nihal Atsız, “Türk bünyesine sinmiş olan bu üç mikroptan” kurtulmanın yolunu da öneriyor: “Katliam!”

Tesadüf olarak değerlendirenler olabilir. İskân Kanunu diyorum, 1934 Haziran ayı başında Meclis’te görüşülüp kabul edilir ve bir hafta içerisinde, 14 Haziran tarihinde yürürlüğe girer. Bu tarih Trakya Olayları’nın başlamasının bir hafta öncesidir. Kanunun amacının ne olduğunu İçişleri Bakanı Şükrü Kaya şöyle açıklar:

“Bu kanunla tek dille konuşan, bir düşünen, aynı hissi taşıyan, Müslüman bir memleket yaratılacaktır.” Açıklamasının ilavesi de var:

“Anadili Türkçe olmayanlardan toplu olmak üzere yeniden köy ve mahalle, işçi ve sanatçı kümesi kurmaları yasaktır.”

21 Haziran’da Çanakkale’de olaylar başlıyor. Yahudiler ilkin şehri terk etmeleri yönünde tehdit mektupları almaya başlıyor. Taciz edilecekler ya, sokakta, lokantada, işliklerde sataşmalar başlıyor. Sataşmalar çocukların seviyesine kadar iniyor, okul ile ev arasında gidip gelmelerde Yahudi çocukları sudan nedenlerle sıkıştırılıp dövülüyor. Yahudiler Vali’ye, CHP Çanakkale teşkilatına şikayetlerde bulunsalar da olaylar durulmuyor. Azgınlık artıyor. Sıra yağmalamaya gelmiştir evlerinin, dükkan ve mağazalarının kapıları pencereleri kırılıyor yağma başlıyor. Öldürme yok. Sakal kesme var. Yakaladıkların Yahudilerin sakalları kesiliyor. Varlıklı Yahudiler, artık ne bulurlarsa ama daha çok trenle İstanbul’a kaçarken Trakya’nın diğer şehirlerinde Yahudiler evlerini, dükkanlarını, mağazalarını, değerli eşyalarını yok pahasına satarak bölgeyi terk etmeğe başlıyorlar.

Çok güzel. Umum Müfettiş İbrahim Tali Bey’in hadiselerle müdahale etmeleri için valilere verdiği talimat diyorum, pek güzel. Önce ahalinin “hissiyatlarını” anladığını takdir ettiğini söylüyor ve sonra gazalarını kutluyor. O kadar güzel ki tümünü alıntılımadan edemiyorum:

“Vatandaşların iktisadi kalkınma için gösterdikleri hassasiyet şayan-ı takdirdir. Ancak bunun hissiyatlara kapılmayarak sükun ve devamlı bir usule bağlı olarak memleketin günlük iktisadiyatını ve emniyetini bozmayarak yaşatmaları şayan-ı arzu olduğu gibi buna tecavüz edenler de nasib-i kâbihtir (yakışıksız iş). Bu gibi halkın zuhuruna karşı konulması lazımdır.”

Kısaca İbrahim’in dediği şudur:

“Duygularınızı anlıyorum. Bu yaptığınız işler pek güzel ve sizleri yürekten kutluyorum ancak bunları yaparken daha dikkatli ve programlı yapın. Arada ‘yakışıksız iş yapanlar’ varsa onları da engelleyin...”

Saniyorum burada “yakışıksız iş” olarak nitelenen “sakal kesme” gibi tuhafliklar olmalı! Yani benim aklıma gelen sadece bu!

Tabi bir de hükümet var. Buna Ankara’da mukim İsmet Paşa diyoruz. Olaylardan yaklaşık on beş gün sonradır ve yenice duymuş gibidir. 4 Temmuz 1934, Paşa Başbakan olarak Meclis kürsündedir:

“Arkadaşlar, size bugünün fena bir hadisesini arz etmek mecburiyetindeyim” diyerek söze başlıyor ve şöyle devam ediyor: “Antisemitizm Türkiye’nin meta’ı ve zihiyeti değildir...” Uzunca anlatıyor. Sonrasında da sorumluların şiddetle cezalandırılacağıнын altını çiziyor.

İsmet Paşa’nın İbrahim Tali’ye yolladığı tedbir almağa yönelik emirnamesi sonrasında olaylar yatışıyor. Sonuç bölgede ekonomiyi elinde tutan Yahudiler kovalanırken sermaye el değiştiriyor ve bölge olabildiğince Türkleştirilip sadeleştiriliyor.

Sorumluların cezalandırılması gerekiyor. Evinde yağmadan edinilmiş ganimet malları bulunan bir Emniyet Müdürü ile olaylarda ihmali görülen Jandarma Komutanı başka yerlere tayin edilirken, Kırklareli Belediye Başkanı ve Ticaret Odası Başkanı’nın yanı sıra halktan da

bazı kimseler tutuklanıyor. Böylece İbrahim Tali'nin gayet açıklıkla belirttiği gibi "Yahudi meselesi köklü bir suretle haledilerek Trakya rahat bir nefes alıyor."

Not: Bu yazıda kaynak olarak Rıfat N.Bali'nin Libya yayınlarından çıkan "1934 Trakya Olayları" adlı kitabı ile, Avner Levi'nin Tarih ve Toplum Dergisi, temmuz 1996 sayısında yer alan "1934 Trakya Yahudileri Olayı" başlıklı yazısı kullanılmıştır.

Kaynak: sol.org.tr